

Les embotelladores catalanes actuen sense control

El conseller de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya, Salvador Milà, anuncia noves mesures per investigar l'activitat de les plantes embotelladores que operen al Montseny. Una activitat que des de fa temps és motiu de crítiques.

El massís del Montseny és el lloc de l'estat espanyol d'on s'extreu la major quantitat d'aigua per envasar. Paradoxalment, en l'actualitat no hi ha dades exactes de les extraccions de cada una de les plantes embotelladores. L'existència d'un buit legal permet que aquestes empreses no declarin a l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), sinó que ho fan al Departament d'Indústria. Per aquesta raó, l'ACA desconeix la situació dels aqüífers subterranis del Montseny que, segons estudis mediambientals, podrien tenir problemes en els propers anys si persisteix l'augment de temperatura, la manca de pluja i les extraccions. En aquests moments, les úniques dades que ha donat el Departament d'Indústria assenyalen que cada any 1,6 milions de metres cúbics d'aigua van a parar a les ampolles de Font Vella, Viladrau, Font del Regàs, Font d'Or, Aigua del Montseny i a altres embotelladores més petites. Aquestes empreses es neguen a donar dades sobre l'aigua que extreuen i només es pot conèixer l'aigua extreta pels envasos utilitzats o els balanços econòmics. El buit legal existent permet que el control sobre la seva activitat i la concessió de llicències d'explotació d'aigua sigui mínim.

Davant de tot això, l'actual conseller de Medi Ambient, Salvador Milà, va expressar la intenció del seu Departament de "no tramitar cap expedient" si prèviament no hi ha un estudi mediambiental de les disponibilitats de la conca. Segons paraules del conseller, els processos de concessió d'autorització d'explotacions actuals són "manifestament inadequats"

perquè no existeix cap estudi ambiental previ. A més, Milà va reconèixer els "excessos" de les plantes embotelladores dels últims anys i va avisar que s'inspeccionaran les concessions per constatar quines "extralimitacions" s'han produït a l'hora d'extreure aigua. Fins al moment, des de Medi Ambient encara no se sap l'abast de les mesures que caldrà prendre, però s'ha avançat que no es preveu el tancament cautelar de les plantes embotelladores. En canvi, es volen revisar les concessions i obrir investigacions per saber si s'han extralimitat en l'explotació dels recursos hídrics. Aquesta actitud es contraposa amb el fet que algunes plantes embotelladores ja han demanat desplaçar les instal·lacions fins a les capçaleres dels rius per evitar la contaminació i els dèficits d'aigua.

El canvi polític a la Generalitat de Catalunya sembla que ha propiciat aquesta nova posició de Medi Ambient, dirigida per un conseller d'Iniciativa per Catalunya Verds. Des de fa almenys deu anys, certes entitats vinculades amb la sostenibilitat del territori, com ara Unió de Pagesos, grups ecologistes o ajuntaments contraris a la instal·lació d'embotelladores —com el d'Arbúcies i Sant Feliu de Buixalleu, a la Selva—, havien alertat de la massiva proliferació de plantes embotelladores sense que la Generalitat no fes cap control exhaustiu. A més, des del departament de concessions de l'ACA també s'ha mostrat un cert malestar pel poc control dels aqüífers. Ara com ara aquest organisme, que vigila totes les aigües catalanes —a excepció de les d'alta mar i les procedents d'embotelladores—,

L'ecosocia-
lista
Salvador
Milà,
conseller
de Medi
Ambient
de la
Generalitat
de Catalunya,
ha ordenat
la revisió
de les
concessions
a les
empreses
embote-
lladores i,
així mateix,
que
s'investigui
si aquestes
s'han
extralimitat
en
l'explotació
de l'aigua.

no sap quanta aigua s'extreu, ni les reserves subterrànies existents, i l'únic tipus de cànon que s'imposa és el de sanejament. Això vol dir que les embotelladores només tributen a l'ACA per l'ús del clavegueram, impost que, a més, és molt baix. Per una altra banda, una font procedent de la secció d'investigació del Departament d'Energia i Mines va assegurar que totes les plantes del Montseny tenen els permisos necessaris del Departament d'Indústria i passen les revisions de Sanitat. A part d'aquestes declaracions, la font no va voler parlar de l'ACA ni tampoc del Departament de Medi Ambient, i no va aclarir si les embotelladores pagaven impostos.

Jurídicament, els plantejaments del conseller de Medi Ambient ja havien estat reivindicats des del 2003 pel Tribunal Suprem. Segons fonts consultades de la comissió de dret ambiental del Col·legi d'Advocats de Barcelona, la situació ac-

tualment és alegal. El conflicte per les extraccions d'aigua envasada es va iniciar quan la Unió Europea va decidir que les aigües mineromedicinales passaven a formar part del cycle hidrològic. No obstant això, el Govern espanyol va crear la denominació d'aigua mineral natural sota reglamentacions sanitàries. D'aquesta manera, per comercialitzar aigua envasada s'han de tenir uns requisits que no serveixen per extreure aigua sinó per la utilització de la denominació. Segons l'advocat, això "no dona cap dret a l'aprofitament" i, en conseqüència, la Generalitat "deixa treure aigües sense més". Tot, però, està lligat a l'article 1.4 de la llei de mines, on es diu que "les aigües minerals i termals es regularan per la seva legislació específica", amb la qual cosa remet la competència al Departament d'Indústria.

A part de les posicions jurídiques, un altre fet que possiblement ha motivat la

decisió del conseller Milà és la degradació de zones de fort interès natural dels voltants del Montseny. El riu neix en un espai que és reserva de la biosfera des de l'any 1978, però ben aviat passa a convertir-se en una llera amb poca aigua. Tot i l'augment dels problemes mediamientals des de la dècada dels setanta, la comunitat científica fa pocs anys que estudia el curs del riu. D'aquesta manera, els estudis actuals no són del tot determinants a l'hora d'analitzar l'impacte de les extraccions d'aigua. Xavier Cazorla, coordinador de l'Observatori de la Torreda (Maresme) comenta que "no existeixen sèries prou llargues per confirmar si hi ha una regressió de la fauna". Això és una conseqüència de la manca d'estudis de caràcter biològic anteriors a la creació de l'Observatori, l'any 1996. El científic critica durament els informes de l'ACA i afirma que "les dades no són del tot fiables", perquè s'han notat pèrdues en les mesures del cabal. A més, el biòleg Carles Aparicio, membre de l'Associació de Naturalistes d'Arbúcies (Selva), considera que la zona alta és una conca relativament petita i el nivell d'extracció és "important a nivell puntual, per això l'impacte es nota". A més, Aparicio va criticar que les plantes embotelladores no extreuen l'aigua al llarg de l'any, sinó que senzillament "agafen més aigua a l'estiu" i així s'estalvien la construcció de magatzems. La gran demanda d'aigua a l'estiu, provocada per la calor i l'augment de turistes, fa que "les fonts i rierols pateixin una sequera molt ràpida", afegeix.

Ara bé, a banda del Montseny, també hi ha altres zones de Catalunya on la presència de les plantes embotelladores és polèmica. En la majoria de casos aquestes empreses van passar de ser una propietat familiar a convertir-se en part d'una multinacional. En fer aquest pas, els ritmes d'extracció van augmentar vertiginosament. Mentrestant, però, els aqüífers propers han començat a tenir problemes. Així, per exemple, el Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes del Camp (GEPEC) de les comarques tarragonines va iniciar, durant el setembre del 2000, una campanya de boicot contra la multinacional Leches Pascual, propietària de la marca Aigua de Cardó,

per la sobreexplotació dels aqüífers. Segons el col·lectiu, l'embotelladora havia provocat que no ragés aigua de cap font de la zona de Cardó i demanava una investigació per conèixer l'extracció real.

Durant el mateix 2000, el riu Llémena, al seu pas per Sant Aniol de Finestres (Garrotxa), va quedar sec. Com a conseqüència, van morir, evidentment, centenars de peixos. Aquesta situació excepcional va fer pensar a grups ecologistes, com l'Associació de Salvaguarda de la Vall de Llémena, que un dels responsables podia ser la planta embotelladora d'aigua de Sant Aniol. El grup mediambiental va denunciar que la concessió s'havia fet sense un estudi seriós dels recursos hídrics de la conca. Però tot i les crítiques, el febrer de 2004 l'empresa es va ampliar amb una superfície total de 4.500 metres quadrats i una capacitat productiva de 75 milions de litres l'any, mentre que al 2003 només en va produir 25 milions. L'augment de l'àrea de comercialització al Japó, Taiwan i Alemanya

va provocar un enorme augment de les extraccions.

Un cas paradigmàtic és la compra de la constructora Copcisa de la majoria d'accions d'Aigües Minerals de Vilajuïga. La compra es va fer el 2001 i tenia com a objectiu la potenciació de la comercialització d'aquesta aigua més enllà de les

comarques gironines. La deu i la indústria es troben enmig de Vilajuïga, al cor de l'Alt Empordà, una zona amb problemes intermitents de sequera.

*Francesc Arcas
Laura Novell
Jordi Pedret*

Esports d'aventura tot l'any. Tu tries.

Lleida, tant i tan a prop

www.lleidatur.com **902 10 11 10**